

“N.T. WRIGHT
WIL TERUG
NAAR DE
BRONNEN”

Eind oktober komt de Britse theoloog Tom Wright naar Nederland. Hij geldt als de invloedrijkste en beste bijbelwetenschapper ter wereld. Edward van 't Slot mag volgende maand Wright in Groningen ontvangen.

tekst en beeld **Tjerk de Reus**

Nicholas Thomas Wright (1948) is een theoloog die vriend en vijand uitdaagt. Niet alleen vaktheologen, maar ook 'leken'. Wright schrijft bij de meeste van zijn geleerde boeken een 'eenvoudige' versie voor geïnteresseerden van allerlei slag. Zijn actieradius is dus nogal ruim. De Zwolse predikant Edward van 't Slot moet gedacht hebben: zo'n man halen we naar Nederland! Van 't Slot grijnst: "Zo is het niet precies gegaan, maar je hebt gelijk: Tom Wright is voor de Confessionele Vereniging een perfecte theoloog om ons jubileum op te luisteren. We bestaan 150 jaar en wilden dat op een mooie manier vieren. Wright trekt veel aandacht, maar wat belangrijker is: zijn insteek is verwant aan de Confessionele Vereniging. Wij staan voor frisse, eigentijdse bezinning op kernvragen van de theologie. Dat doen we met een gelovige grondhouding en vanuit affiniteit met het eeuwenoude belijden van de kerk. Tom Wright past goed in dat plaatje. Hij is voluit een theoloog voor vandaag, maar dan wel gericht op de eigenlijke bronnen voor de kerk: het vroege christendom, de brieven en evangeliën uit het Nieuwe Testament."

Van 't Slot was de afgelopen twee jaar research fellow aan de universiteit van Groningen namens de Confessionele Vereniging. Zijn aanstelling zal worden omgezet in een hoogleraarschap, dat in het teken zal staan van kerk-zijn in de eenentwintigste eeuw. De hedendaagse uitdagingen voor de kerk zijn ook een thema bij Wright, weet Van 't Slot: "Zo'n tien jaar geleden las ik voor het eerst iets van Tom Wright, zijn boek *Nieuwe taken voor de kerk van nu* (1995). Wright bleek een scherpe blik te hebben voor de situatie van de kerk vandaag en voor kansen om weer inspiratie te vinden in de bronnen van het christendom. Hoewel ik niet meteen alles van hem begon te lezen, merk ik wel dat de afgelopen jaren steeds meer over Wright wordt gesproken. En we zagen als Confessionele Vereniging natuurlijk dat hij zich stevig profileert in de theologische wereld. Hij is bekend van zijn vernieuwende visie op Paulus, maar hij houdt zich ook intensief bezig

met de evangeliën, waarin de opstanding voor hem cruciaal is."

DE THEOLOGIE VAN PAULUS

Tom Wright is, bij alle verrassingen die hij voor zijn lezers in petto heeft, toch een orthodox theoloog, vindt Van 't Slot: "Aan het woord 'orthodox' hebben Anglicanen een hekel, je kunt Wright misschien beter een evangelical noemen. Hij staat zeer betrokken in de geloofstraditie van de kerk, maar zonder angstvalligheid of krampachtigheid. Hij voelt zich in zijn onderzoek niet beperkt door traditionele geloofsinzichten of dogmatische kaders, hoewel hij dat alles wel serieus neemt. Wright wil terug naar de bronnen, dat is zijn drive. Het gaat hem als nieuwtestamenticus om de teksten waarin we lezen over het allereerste christendom. Hij belandt dan bijvoorbeeld bij de apostel Paulus, over wie hij al veel heeft gepubliceerd. Wright wijst erop dat Paulus nadrukkelijk stelt dat slechts één ding voor hem telt: de belijdenis van Christus de Gekruisigde. Is dat slechts interessant voor Paulus, voor zijn religieuze binnenwereld? Nee, zegt Wright, Paulus heeft ons iets te vertellen over wie God is. Als we naar hem luisteren, horen we iets wat we nog niet wisten. Daarom zul je moeten studeren: met een *open mind* die brieven opnieuw tot je nemen, je verdiepen in de wereld van toen waarin men destijds die brieven las. Dat vergt heel wat studie, maar Wright is de eerste om zwaar aan deze taak te tillen. Ik lees momenteel in zijn nieuwe Paulus-boek, dat vorig jaar verscheen. Wat hij hierin te berde brengt vormt een rijke bron van inzicht en kennis."

De tweedaagse conferentie is een echte studiebijeenkomst. De deelnemers moeten vooraf maar liefst 250 bladzijden bestuderen, afkomstig uit het nieuwe Paulus-boek van Wright. "Het wordt daar wel duidelijk dat Wright geen eenzijdig theoloog is die een eigen stokpaardje berijdt", weet Van 't Slot. "Hij zet heel breed in met een reeks grondbegrippen die de theologie van Paulus kenmerken. Daarin is ook plek voor

oude bekende begrippen als verkiezing en verbond – en dat doet mijn gereformeerde hart sneller kloppen – maar ook voor vernieuwende invalshoeken. Wright kijkt bijvoorbeeld op een frisse manier aan tegen de verhouding van rechtvaardiging en heiliging, die hij in eigentijdse woorden weet te vangen. Daarmee past zijn insteek erg goed bij een gereformeerde benadering van de Schrift en raakt hij aan vragen waar ik ook mee bezig ben als ik bijvoorbeeld Bonhoeffer lees.’

Zijn gelovige basishouding schaadt hem niet, het is eerder winst

Tijdens de conferentie zal uiteraard Wright zelf een aantal toespraken houden, maar ook Edward van 't Slot en Geurt Henk van Kooten (hoogleraar Nieuwe Testament en Vroeg Christendom) zullen achter het spreekgestoelte plaatsnemen. Waarop broedt Van 't Slot, met het oog op zijn eigen bijdrage aan het symposium? ‘Het zou wel eens kunnen dat ik juist bij de evenwichtigheid van Wrights benadering kanttekeningen zal plaatsen’, vertelt hij. ‘Wright reageert bijvoorbeeld nogal kritisch op een Amerikaanse exegeet die mij dierbaar is, J. Louis Martyn. Deze legt alle nadruk op het radicaal nieuwe van Jezus’ komst. Ik moet zeggen dat dit mij treft, dit zo compleet nieuwe van Jezus. Als Hij is opgestaan, heeft zich iets fundamenteels voltrokken, dat mijn bestaan raakt tot in de vezels. De Martyn gebruikt het woord ‘invasie’ om dit alles omverwerpende karakter van het Koninkrijk te typeren. En dat voel ik helemaal mee, het is precies de kracht die je op je af voelt komen als je Paulus leest. Er komt een zeer verontrustende claim op je af, die je hele denken en doen doorkruist. Wright erkent dit ‘verontrustende’ wel, maar wil het toch ook opnemen in een breed, evenwichtig denkraam. Wright heeft veel oog voor het Oude Testament en voor het karakter van God dat daaruit prijst. De lijnen die hij daar ziet, komen samen in de verschijning van de Messias. Ik beweer niet dat Wright het bijna revolutionaire karakter van het Koninkrijk van Jezus afzwakt, maar ik heb het idee dat hier wel ruimte zit om een kanttekening te maken en het op te nemen voor Martyn.’

FEITELIJKE OPSTANDING

Tom Wright mag dan de theologische wereld veroveren met zijn doorwrochte studies, feit is ook dat hij een orthodox geluid laat horen. Zo is hij volledig uitovertuigd van de feitelijke opstanding, terwijl collega-exegeten vaak hun toevlucht nemen tot alterna-

tieve verklaringen. Jezus zou bijvoorbeeld zijn opgestaan ‘in de herinnering’ van zijn volgelingen. Wekt de traditionele, gelovige Wright geen argwaan onder nieuwtestamentische experts? Van 't Slot: ‘Wright schrijft vanuit de overtuiging dat je in de geschriften van bijvoorbeeld Paulus stuit op ware kennis over God. Zijn grondhouding is gelovig en betrokken, hij vertrouwt erop dat God zich in Israël en in Christus heeft bekendgemaakt. Dat betekent niet dat hij achterover gaat leunen, omdat hij het eigenlijk al zo’n beetje weet. Als geen ander maakt Wright studie van de context van het vroege christendom, van het toenmalige jodendom en noem maar op. Ik heb eigenlijk nog niet veel gemerkt van argwaan jegens Wright als het gaat om deze vakmatige, wetenschappelijke houding. Wel zijn er genoeg collega’s die zijn basishouding niet echt delen. Maar groot inhoudelijk verweer tegen zijn conclusies heb ik nog niet gelezen.’ Je zou het ook andersom kunnen bekijken, vindt Van 't Slot. ‘Zijn gelovige basishouding schaadt hem niet, het is eerder winst. Wie met Wright van mening wil verschillen over de interpretatie van het Nieuwe Testament, moet van goeden huize komen, want Wright argumenteert heel sterk, op grond van grote kennis van zaken. Omgekeerd is zijn persoonlijke bevlogenheid juist heel wervend. Hij stopt zijn geloof niet ergens in een voetnoot, maar hij laat merken dat hij is getroffen door Jezus Christus, wat hem een geweldige inspiratie geeft.’

Voor Edward van 't Slot en voor de Confessionele Vereniging is de komst van Wright ideaal om deze manier van theologiseren in de schijnwerpers te zetten. Het Wright-congres biedt voor Van 't Slot bovendien de mogelijkheid om uitdagende verbindingen te leggen, vertelt hij. ‘Ik ben zelf opgeleid als systematisch theoloog, gepromoveerd op Karl Barth en Dietrich Bonhoeffer. Vanouds staat er een dikke muur tussen mijn vakterrein en de exegetische vakken. Met die scheiding ben ik niet zo gelukkig. Want als we in de dogmatiek of de systematische theologie nadenken over God, kunnen we ons uiteindelijk alleen maar baseren op de Bijbel. Natuurlijk speelt de geloofstraditie een rol, bijvoorbeeld de belijdenissen uit de eerste eeuwen van het christendom, maar primair zijn toch de geschriften van Oude en Nieuwe Testament. Ik zou het zinvol vinden als dogmatisch geïnteresseerde theologen zich wat vaker durven begeven op het terrein van bijbeluitleg en exegese. Voor mij is dit in elk geval een grote uitdaging, zeker tijdens het congres met Tom Wright.’

N.T. Wright zal tijdens zijn verblijf in Nederland ook act de presence geven aan de TU in Kampen. Meer info daarover in het volgende nummer, waarin we ook een interview met Wright plaatsen. Kijk op pagina 46 voor korting op zijn boeken.

Reinier Sonneveld is theoloog, spreker en publicist.

Een nieuwe Daniël

Iedereen brengt de nazigroet, behalve één man. August Landmesser werkt op de scheepswerf in Hamburg. Het is 13 juni 1936, er wordt een oorlogsschip gedoopt en hij doet niet mee. Wat denkt August hier?

*Hij is verliefd op een Joodse vrouw, Irma. Ze is zwan-
ger van hem geworden en ze hebben zich verloofd.
August heeft zich ooit ingeschreven bij de partij om
zijn werk te behouden, maar wordt er hierom uit gezet.
Niet lang erna wordt hun dochtertje geboren, Ingrid. Ze
is nu ruim zeven maanden.*

*Voor de kijker recht achter August zie je een man
bedenklijk naar hem kijken. Is dat een verrader? Zeker
tientallen collega's zullen het hebben gezien, August
weet dat ze het zien en heeft de kracht van de geheime
dienst al gevoeld.*

*En inderdaad, niet lang na deze foto probeert hij met
Irma te vluchten naar Denemarken, maar ze worden
gearresteerd. Zij brengt nog een dochtertje ter wereld,
Irene, maar verdwijnt in het kamp Ravensbrück.
August moet verplicht meevechten en sinds 1944 is*

*er niets meer van hem vernomen. In 1951 wordt hun
huwelijk met terugwerkende kracht alsnog erkend.*

*In de jaren negentig, bijna zestig jaar na deze foto, was
Irene bezig met haar familiegeschiedenis en ze herken-
de haar vader.*

*Altijd zijn er mensen die weigeren mee te doen. Het
zijn de Daniëls, die niet buigen voor het beeld van de
keizer. De Elia's, die blijven geloven al geloofd niemand
meer. De Jezussen, die niet toegeven en daarom worden
doodgemarteld. Zij zijn de zandkorrels in de machi-
nerieën. De Tankmannen op het plein van de Hemelse
Vrede, die een complete rij tanks tot stilstand brengen.*

*Wees, al is het maar een beetje, een nieuwe August
Landmesser. Buig niet als iedereen buigt. Groet niet als
iedereen groet. ‘Zo werkt het nu eenmaal’ – het is niet
waar. ‘Zo gaan die dingen’ – het klopt niet. Het is nooit
nodig om iemand uit te sluiten, af te zetten, weg te
lachen. Doe er niet aan mee. Wees een zandkorrel in de
machinerie van de wereldrijken. Dat is het koninkrijk
van God.*